

سواحل مکران: تحلیلی بر مزایا، ضعف ها،

فرصت ها و چالش ها

مرکز تربیت مربی فنی و حرفه ای

زمستان ۱۴۰۳

سواحل مکران: تحلیلی بر مزایا، ضعف‌ها، فرصت‌ها و چالش‌ها

نگارش:

مریم نمودیان مجرد / نرگس نمودیان مجرد
سید محسن سیدمراد

مرکز تربیت مربی فنی و حرفه‌ای

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

رعایت اصول اخلاقی و مسئولیت صحت و دقت محتوا بر عهده نویسنده / نویسندگان می‌باشد.

زمستان ۱۴۰۳

سواحل مکران: تحلیلی بر مزایا، ضعف‌ها،

فرصت‌ها و چالش‌ها

این یادداشت به بررسی شرایط و ویژگی‌های سواحل مکران می‌پردازد و ضمن شناسایی نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای موجود در این منطقه، به ارائه راهکارهایی برای بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌های اقتصادی آن می‌پردازد. هدف، ارائه تصویری روشن از پتانسیل‌های این منطقه، به منظور توسعه اقتصادی مکران است.

مکران: دریچه‌ای به سوی توسعه اقتصادی

سواحل مکران به طور کلی از ساحل میناب هرمزگان تا چابهار و دشتیاری در سیستان و بلوچستان را در بر می‌گیرد و سهم حدود هزار و ۴۰۰ کیلومتری ایران از سواحل مکران از میناب تا نقطه صفر مرزی با پاکستان تداوم دارد. مکران، مکران، مکوران و مکران نام‌هایی است که برای این منطقه استفاده می‌شود. سواحل مکران، با موقعیت استراتژیک خود در کنار دریای عمان و اقیانوس هند، پتانسیل بالایی برای توسعه اقتصادی دارند. این منطقه به عنوان دروازه ورودی به بازارهای آسیای میانه و کشورهای همسایه، می‌تواند نقش مهمی در افزایش صادرات و درآمدهای ارزی ایران ایفا کند. سواحل مکران همچنین دارای منابع غنی طبیعی مانند نفت، گاز و مواد معدنی است که بهره‌برداری از آنها می‌تواند به رونق اقتصادی منطقه کمک کند. توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل، از جمله بنادر، فرودگاه‌ها و راه‌آهن، از جمله پیش‌شرط‌های اصلی توسعه اقتصادی در سواحل مکران است. ایجاد مناطق آزاد تجاری و صنعتی نیز می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه صنایع مختلف در این منطقه کمک کند.

نقاط قوت سواحل مکران:

- موقعیت استراتژیک در کنار آب های آزاد
- دسترسی به بازارهای آسیای میانه و کشورهای همسایه
- منابع غنی طبیعی (نفت، گاز، مواد معدنی)
- پتانسیل بالای گردشگری
- هزینه پایین نیروی کار

نقاط ضعف سواحل مکران:

- کمبود زیرساخت های توسعه یافته
- کمبود سرمایه گذاری
- کمبود نیروی کار متخصص
- خشکسالی و کمبود آب
- مشکلات زیست محیطی

فرصت های بهره برداری در سواحل مکران:

- توسعه بنادر و صنایع دریایی
- ایجاد بنادر جدید و توسعه بنادر موجود، به ویژه بندر چابهار، میتواند به افزایش ظرفیت صادرات و واردات کالا در ایران کمک کند.
- توسعه صنایع کشتی سازی، تعمیرات کشتی و صنایع مرتبط نیز می تواند فرصت های شغلی جدیدی در منطقه ایجاد کند .
 - توسعه گردشگری
- سواحل مکران دارای جاذبه های گردشگری فراوانی است که شامل سواحل زیبا، کوه های منحصر به فرد، و فرهنگ غنی محلی می شود. توسعه زیرساخت های گردشگری، از جمله هتل ها، رستوران ها و مراکز تفریحی، می تواند به جذب گردشگران داخلی و خارجی کمک کند.

تهدیدهای پیش روی توسعه سواحل مکران:

- ناامنی منطقه ای
- رقابت با سایر بنادر منطقه
- مشکلات زیست محیطی
- کمبود منابع آب
- تحریم های اقتصادی

چالش ها و راهکارها:

چالش های زیرساختی

چالش های زیرساختی توسعه سواحل مکران به عنوان یک قطب اقتصادی نیازمند سرمایه گذاری گسترده در زیرساخت ها است. کمبود جاده های مناسب، بنادر مدرن، فرودگاه ها، و شبکه های ریلی از جمله مهمترین چالش ها در این زمینه است. علاوه بر این، تأمین آب شیرین و انرژی پایدار برای جمعیت رو به رشد و صنایع در حال توسعه ضروری است. برای رفع این چالش ها، دولت باید با همکاری بخش خصوصی و سرمایه گذاران خارجی، پروژه های بزرگ زیرساختی را تعریف و اجرا کند. این پروژه ها شامل ساخت جاده های جدید، توسعه بنادر موجود، احداث فرودگاه های بین المللی، و ایجاد شبکه های مرتبط با انرژی تجدیدپذیر است.

چالش های زیست محیطی

توسعه سریع و بدون برنامه ریزی سواحل مکران می تواند منجر به تخریب محیط زیست و از بین رفتن منابع طبیعی شود. آلودگی آب، نابودی جنگل های حرا، و کاهش تنوع زیستی از جمله تهدیدات زیست محیطی هستند که باید به طور جدی مورد توجه قرار گیرند. برای حفظ محیط زیست منطقه، لازم است استانداردهای سختگیرانه ای برای فعالیت های صنعتی و گردشگری تعیین شود. همچنین، باید برنامه های جامعی برای حفاظت از جنگل های حرا، احیای تالاب ها، و مدیریت پسماندها اجرا شود. آموزش و آگاهی رسانی به مردم محلی نیز در حفظ محیط زیست نقش مهمی ایفا میکند.

چالش های اجتماعی و فرهنگی

تغییرات سریع اجتماعی و فرهنگی ناشی از توسعه اقتصادی می تواند منجر به بروز مشکلاتی مانند: افزایش نابرابری، مهاجرت بی رویه، و از بین رفتن هویت فرهنگی شود. برای جلوگیری از این مشکلات، باید برنامه های جامعی برای توانمندسازی جوامع محلی،

حفظ میراث فرهنگی و ترویج فرهنگ بومی تدوین و اجرا شود. ایجاد فرصت های شغلی مناسب برای جوانان، ارائه آموزش های فنی و حرفه ای، و حمایت از کسب و کارهای کوچک و خانگی می تواند به بهبود وضعیت اقتصادی مردم محلی کمک کند. همچنین، باید با ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری، از فعالیت های فرهنگی و هنری بومی حمایت شود.

راهکارهای اجرایی: توسعه گردشگری

توسعه گردشگری پایدار می تواند نقش مهمی در رونق اقتصادی سواحل مکران ایفا کند. برای این منظور، باید با ایجاد زیرساخت های گردشگری مناسب، تنوع بخشی به جاذبه های گردشگری و بازاریابی هدفمند، گردشگران داخلی و خارجی را به منطقه جذب کرد. ایجاد هتل ها و اقامتگاه های با کیفیت، توسعه حمل و نقل گردشگری، و برگزاری رویدادهای فرهنگی و هنری می تواند به جذب گردشگران کمک کند. همچنین، باید با حفظ محیط زیست و میراث فرهنگی، گردشگری مسئولانه را ترویج کرد. این منطقه با داشتن سواحل صخره ای، ماسه ای و مرجانی بی نظیر، همچنین موقعیت عالی برای بازی های آبی و ساحلی و از همه مهم تر آثار تاریخی و باستانی در کنار دریا، یکی از فرصت های مناسب برای توسعه گردشگری دریایی در استان است. ویژگی چشم گیرتر این منطقه اتصال مستقیم به اقیانوس است و همین موجب می شود کشتی های گردشگری از سراسر جهان به راحتی به آن دسترسی داشته باشند. در نتیجه با یک برنامه ریزی درست، مکران می تواند دروازه ورود گردشگران دریایی به ایران و خلیج فارس شود و شرایطی منحصر به فرد را برای تبدیل شدن به قطب گردشگری فراهم کند. مکران با جلوه های زیبا و دل فریب دریایی خود، هر گردشگری را مجذوب خود می کند. طلوع و غروب خورشید بر پهنای دریای بی کران در سواحل دریای عمان از دیگر چشم اندازهای دیدنی و سحر آمیز مکران است. تلفیق بیابان و دریا نیز جذابیتی فوق العاده پدید آورده است. توسعه بسترهای گردشگری با توجه به زیرساخت های زیست محیطی مناسب، در کنار فرهنگ و اقلیم زیبا و غنی این منطقه می تواند علاوه بر تبدیل آن به منطقه ای جذاب برای گردشگری در فصل های مختلف سال، شرایطی را برای اشتغال زایی و توجه بیشتر به این سرزمین زیبا با مردمان خون گرم و مهربان فراهم کند.

راهکارهای اجرایی: توسعه صنایع دریایی

سواحل مکران دارای ظرفیت بالایی برای توسعه صنایع دریایی مانند کشتی سازی، تعمیرات کشتی، و تولید تجهیزات دریایی است. برای بهره برداری از این ظرفیت، باید با ایجاد مناطق ویژه اقتصادی دریایی، ارائه تسهیلات و مشوق های لازم و جذب سرمایه گذاران داخلی و خارجی، زمینه را برای توسعه این صنایع فراهم کرد. توسعه صنایع دریایی می تواند منجر به ایجاد فرصت های شغلی جدید، افزایش صادرات، و انتقال فناوری های نوین به کشور شود. همچنین، می تواند به تقویت بنیه دفاعی کشور نیز کمک کند.

راهکارهای اجرایی: توسعه شیلات و آبی پروری

سواحل مکران دارای منابع غنی شیلاتی است که می تواند نقش مهمی در تأمین امنیت غذایی کشور و ایجاد اشتغال در منطقه ایفا کند. برای بهره برداری پایدار از این منابع، باید با توسعه آبی پروری، بهبود روش های صید و فرآوری محصولات شیلاتی، ارزش افزوده این بخش را افزایش داد. ایجاد مزارع پرورش ماهی و میگو، توسعه صنایع بسته بندی و فرآوری محصولات شیلاتی و آموزش و توانمندسازی صیادان می تواند به توسعه این بخش کمک کند. همچنین، باید با رعایت استانداردهای زیست محیطی، از آلودگی منابع آبی جلوگیری کرد.

نقش دولت و بخش خصوصی در توسعه سواحل مکران:

دولت نقش مهمی در ایجاد بستر مناسب برای توسعه سواحل مکران ایفا می‌کند. این نقش شامل تدوین سیاست‌های حمایتی، ایجاد زیرساخت‌های لازم و تسهیل سرمایه‌گذاری است. بخش خصوصی نیز می‌تواند با سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مختلف، به رونق اقتصادی منطقه کمک کند. همکاری و تعامل بین دولت و بخش خصوصی می‌تواند منجر به تسریع فرآیند توسعه و بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌های منطقه شود. همچنین، مشارکت مردم محلی در فرآیند تصمیم‌گیری و اجرای پروژه‌ها می‌تواند به افزایش حس تعلق و مسئولیت‌پذیری آنها کمک کند. رهبر انقلاب با ظرافت بر اهمیت این منطقه تأکید کرده‌اند که: این ساحل عظیم و طولانی بسیار حساس است که ما در دریای عمان داریم در واقع یک گنج است و باید این را اعتراف کنیم که این را کشف نکرده بودیم. دریای عمان، ساحل دریای عمان و حضور در دریای عمان یک گنج است؛ یک ذخیره است. ما همه حواسمان را بردیم متوجه خلیج فارس کردیم، که البته خلیج فارس هم خیلی حساس است، شکی نداریم اما توجه نکردیم به این ثروت عظیمی که ما در دریای عمان داریم. دریای عمان عقبه اساسی و تعیین‌کننده سرنوشت خلیج فارس است.

نتیجه‌گیری و توصیه‌ها:

توسعه سواحل مکران به عنوان یک قطب اقتصادی و گردشگری نیازمند برنامه‌ریزی جامع، سرمایه‌گذاری گسترده، و همکاری بین دولت، بخش خصوصی، و مردم محلی است. با رفع چالش‌های زیرساختی، زیست‌محیطی و اجتماعی-فرهنگی و با بهره‌برداری از ظرفیت‌های گردشگری، صنایع دریایی و شیلات، میتوان به توسعه پایدار منطقه و بهبود سطح زندگی مردم محلی دست یافت.

- تدوین برنامه جامع توسعه سواحل مکران با مشارکت تمامی ذینفعان
- ایجاد صندوق توسعه سواحل مکران برای تأمین منابع مالی مورد نیاز
- ایجاد مناطق ویژه اقتصادی و گردشگری در سواحل مکران
- توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل، انرژی، و آب در منطقه
- حفاظت از محیط زیست و میراث فرهنگی سواحل مکران

ITC

مرکز تربیت مربی فنی و حرفه ای